

A Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság

3. sz. általános ajánlása:

Küzdelem a romákkal/cigányokkal szembeni rasszizmus és intolerancia ellen*

A Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság,

emlékeztetve az Európa Tanács tagállamai állam- és kormányfőinek 1993. október 8–9-én Bécsben megtartott első csúcstalálkozásán elfogadott Nyilatkozatra;

emlékeztetve, hogy e Nyilatkozat részeként megfogalmazott, a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia elleni küzdelemről szóló Cselekvési terv felkérte a Miniszteri Bizottságot a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság olyan mandátummal történő felállítására, amely – egyéb feladatok mellett – a tagállamok számára készítendő általános ajánlások elkészítésére is kiterjed;

emlékeztetve továbbá az Európa Tanács tagállamai állam- és kormányfőinek 1997. október 10–11-én Strasbourgban megtartott második csúcstalálkozásán elfogadott Zárónyilatkozatra és Cselekvési tervre;

hangsúlyozva, hogy e Zárónyilatkozat megerősíti, hogy az Európa Tanács tagállamainak célja egy szabadabb, toleránsabb és igazságosabb európai társadalom építése, valamint hangsúlyozva, hogy e Zárónyilatkozat a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia elleni küzdelem fokozására szólít fel;

figyelembe véve az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése által az 1203 (1993) sz. ajánlásban megfogalmazott javaslatot egy roma-/cigányügyekben illetékes európai közvetítő kijelölésére;

szem előtt tartva az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) által 1994. szeptember 20–23-án az Európa Tanáccsal közösen szervezett, az EBEÉ- (EBESZ-)térsgében élő romákkal foglalkozó emberi dimenziós szeminárium következtetéseit, valamint a két szervezet között azóta is folyamatos együttműködést ezen a területen;

üdvözölve, hogy az Európa Tanács romákkal/cigányokkal kapcsolatos tevékenységének gondozására a Főtitkár 1994-ben koordinátort nevezett ki;

szem előtt tartva a romákkal/cigányokkal foglalkozó szakértői csoport (MG-S-ROM) munkáját;

emlékeztetve a Miniszteri Bizottságnak a tagállamokhoz intézett, a médiáról és a tolerancia kultúrájának előmozdításáról szóló R (97) 21 sz. ajánlására;

emlékeztetve az ECRI 1. sz. általános ajánlásában foglaltakra, melyek konkrét és egyedi intézkedésekre vonatkozó javaslatok megfogalmazásával kívánják a tagállamoknak segítséget nyújtani a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia elleni küzdelmükben;

---

* CRI (98) 29 rev. A Bizottság az ajánlást 1998. március 6-án fogadta el.

abban a mély meggyőződésben, hogy Európa a közösen vallott értékek közösségét jelenti, amelyben elismerik, hogy minden ember egyenlő méltósággal bír, és hogy ez egyenlő méltóság tiszteletben tartása valamennyi demokratikus társadalom alapja;

emlékeztetve arra, hogy Európa történelmi örökségéből az a kötelesség következik, hogy a múltban történeteket nem szabad elfelejteni, s ez csak az éberség folytonos életben tartásával és a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia bármely megnyilvánulásával szembeni cselekvő ellenállással lehetséges;

tisztelettel adózva azok emlékének, akik a második világháború során a fajüldözés és a faji megsemmisítés politikájának estek áldozatul, és nem feledve azt sem, hogy e politika következtében nagy számban pusztultak el romák/cigányok is;

hangsúlyozva e tekintetben, hogy az Európa Tanács azon alapvető értékek megtestesítője és védelmezője – különösen az emberi jogok védelme és előmozdítása terén –, amelyeken Európa a második világháború borzalmait követően újjáépült;

emlékeztetve arra, hogy a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia elleni küzdelem az alapvető emberi jogok védelmének és előmozdításának szerves részét képezi, hogy e jogok egyetemesek és oszthatatlanok, valamint hogy e jogok valamennyi embert mindenféle megkülönböztetés nélkül megilletnek;

hangsúlyozva, hogy a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia elleni küzdelem célja mindenekelőtt a társadalom veszélyeztetett tagjai jogainak védelme;

abban a meggyőződésben, hogy a rasszizmus és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem során a hangsúlyt mindig az áldozatokra és helyzetük javítására kell helyezni;

figyelembe véve, hogy a romák/cigányok Európa-szerte makacsul fennálló előítéletektől szenvednek, a társadalomban mélyen gyökerező rasszizmus áldozatai, a rasszizmus és az intolerancia olykor erőszakossá váló megnyilvánulásainak célpontjai, és hogy alapvető jogaikat rendszeresen megsértik vagy fenyegetik;

figyelembe véve továbbá, hogy ezek a makacs előítéletek a társadalmi és gazdasági élet számos területén vezetnek a romákkal/cigányokkal szembeni hátrányos megkülönböztetéshez, és hogy ez a hátrányos megkülönböztetés a romákat/cigányokat széles körben érintő társadalmi kirekesztés egyik legfontosabb tényezője;

abban a meggyőződésben, hogy a tolerancia elvének támogatása a békés egymás mellett élést lehetővé tevő nyitott és pluralista társadalmak fennmaradásának biztosítója;

a tagállamok kormányai számára a következőket javasolja:

- írják alá és ratifikálják a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia elleni küzdelem terén született, vonatkozó nemzetközi jogi okmányokat, különösen a nemzeti kisebbségek védelméről szóló Keretegyezményt és a regionális vagy kisebbségi nyelvek Európai Chartáját;
- biztosítsák, hogy a különböző roma/cigány közösségek hivatalos megnevezése a szóban forgó közösség által saját maga azonosítására használni kívánt név legyen;

- szem előtt tartva a rasszizmus és intolerancia romákkal/cigányokkal szembeni megnyilvánulásait, biztosítsanak elsőbbséget az ECRI 1. sz. általános ajánlásában foglaltak hatékony végrehajtásának. Ebben a Bizottság arra szólít fel, hogy a szükséges intézkedések elfogadásával a tagállamok biztosítsák: a nemzeti büntető-, polgári és közigazgatási jog egyértelműen és kifejezetten szembeszáll a rasszizmussal, az idegengyűlölettel, az antiszemitizmussal és az intoleranciával;

biztosítsák – megfelelő törvényhozási intézkedések útján – a hátrányos megkülönböztetéssel mint olyannal és a diszkriminatív magatartásokkal szembeni fellépést, valamint e cél érdekében – különösen a foglalkoztatás, a lakhatás és az oktatás terén – fogadjanak el speciális rendelkezéseket a polgári jog területén;

minősítsék törvénysértőnek a közigazgatási hatóságok részéről feladataik ellátása során megnyilvánuló hátrányos megkülönböztetés minden formáját;

biztosítsanak megfelelő jogi segítséget a hátrányos megkülönböztetés áldozatává vált és jogorvoslatot kereső romáknak/cigányoknak;

- tegyék meg a megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy a romák/cigányok alapvető jogainak megsértésével kapcsolatos ügyekben teljes körű és azonnali jogorvoslatra kerüljön sor;
- különös figyelemmel gondoskodjanak arról, hogy a romákkal/cigányokkal szemben elkövetett bűncselekmények esetében a büntetlenségnek semmilyen formában se legyen helye, és tegyenek azért, hogy ez a közvélemény előtt is egyértelművé váljon;
- indítsanak és támogassanak speciális képzési programokat az igazságszolgáltatás különböző szintű intézményeiben tevékenykedő személyek számára a kulturális megértés és az előítéletekkel kapcsolatos ismeretek megszerzésének elősegítése érdekében;
- ösztönözzék a rendőrség, a helyi hatóságok és a roma/cigány közösségek közötti párbeszéd kereteinek fejlesztését;
- tudatosítsák a tömegtájékoztatási eszközök munkatársaiban – dokgozzanak bár az audiovizuális szférában vagy az írott sajtóban –, milyen nagy a felelősségük abban, hogy hivatásuk gyakorlása során ne közvetítsenek előítéleteket, és különösen abban, hogy tartózkodjanak a történetesen roma/cigány közösség tagjaival kapcsolatos incidensek olyan formában történő tálalásától, amely az egész közösséget teszi bűnbakká;
- tegyék meg a megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy az állampolgárság *de iure* és *de facto* megszerezhetőségével, valamint a menedékjoggal kapcsolatos szabályokat oly módon hozzák meg és alkalmazzák, amely nem eredményezi a romák/cigányok hátrányos megkülönböztetését;
- biztosítsák, hogy az országon belüli „utazással” (vándorlással) kapcsolatos kérdések megoldására – így különösképpen a tartózkodásra és a településrendezésre vonatkozó

szabályok meghozatalára – oly módon kerül sor, amely nem akadályozza az érintett személyek életvitelét;

- hozzanak létre olyan intézményeket, amelyek – a nemzeti, regionális és helyi szintű konzultációs eljárások révén, valamint a résztvevő partnerek egyenlőségének elve alapján – elősegítik a roma/cigány közösségek cselekvő szerepvállalását és részvételét a döntéshozatali folyamatokban;
- tegyenek megfelelő intézkedéseket a romák/cigányok képzésének ösztönzése érdekében, hogy teljesszűően megismerjék jogaikat, illetve azok alkalmazásával és a jogrendszer működésével kapcsolatban széles körű ismeretekre tegyenek szert;
- fordítsanak kiemelt figyelmet a roma/cigány nők helyzetére, akiket a hátrányos megkülönböztetés gyakran kétszeresen sújt: mint nőket és mint a roma/cigány közösség tagjait;
- határozottan lépjenek fel a roma/cigány gyermekek iskolai elkülönítésével (szegregációjával) szemben, és biztosítsák az oktatáshoz való hozzáférés tényleges egyenlőségét;
- tegyék valamennyi iskolai tanterv részévé a romák/cigányok történetével és kultúrájával kapcsolatos ismereteket, továbbá a tanárok számára hozzanak létre képzési programokat e tárgykörben;
- támogassák azon nem kormányzati szervezetek munkáját, amelyek fontos szerepet játszanak a romákkal/cigányokkal szemben megnyilvánuló rasszizmus és intolerancia leküzdésében, és amelyek megfelelő jogi segítséget nyújtanak ennek a közösségnek;
- bátorítsák tevékeny szerepvállalásra a roma/cigány szervezeteket, s ezáltal is erősítsék a civil társadalmat;
- a békés egymás mellett élés célját szem előtt tartva tegyenek bizalomerosztó intézkedéseket a nyitott és pluralista társadalom megőrzése és megerősítése érdekében.